

KÉKXTOLDY

Város. Építészet. Ezzel mi van?

FRANKLIN
LÉPCSŐ
OSTROM

Városi Séta
– 2019

Mi az a KÉK?

A **KÉK - Kortárs Építészeti Központ** egy szakmai szervezet, ahol az **épített környezet és a városi kultúra** népszerűsítése a misszió. Építészek, tájépítészek, szociológusok, művészettörténészek és kulturális menedzserek szerveznek számos építészeti programot egész évben: filmnapokat, Budapest100-at, közösségi kerteket, konferenciákat, előadásokat és városi sétákat is. Lelkesen és elkötelezetten **foglalkozunk mindennel, ami építészeti!**

Miért tartjuk ezt fontosnak?

Városlakók vagyunk, az épített környezet meghatározza mindennapjainkat. Ezért kiemelten fontosnak tartjuk, hogy ennek az értéke ugyanúgy az általános műveltséghez tartozzon, mint az Ady-összes, hogy amikor a környezetet befolyásoló kérdésekben kell döntést hozni, jó döntések születessenek. **Ráadásul Budapest egy igazi csoda!** **Érdemes tudni,** hogy miért. És ha Budapestet tudod más szemmel nézni, bárhol jársz a világon, mindent más szemmel nézel majd.

hogyan nézd a várost **#budapesttecsodás**

hogyan kutass **#googleismyfriend**

hogyan értsd a várost **#wow**

hogyan prezentálj szóban **#magyarázokésjólcsinálok**

hogyan prezentálj vizuálisan **#szexippt**

Miről szólt a kurzus?

Egy város megismerésére az egyik legjobb műfaj egy jó séta. Bárhol a világon. Akár itt, Budapesten is.

2019-ben a **KÉK egy új projektet indított,** aminek során egy ó alkalmas kurzus keretében előadásokat és workshopokat tartottunk gimnazista diákoknak. A félévet egy előadással kezdtük, amiben **beszéltünk az építészet sokszínűségéről és léptékeiről, a városok kialakulásáról és mai problémáiról,** Budapestről, és végül a városi séták metodológiájáról. Ezután egy tematikus városi séta következett, melyet építészek tartottak a gimnazisták szá-

mára. A harmadik alkalommal bemutattuk a Budapest100 **kutatásmódszertanát,** amely városi séták kidolgozásakor is hasznos tudást biztosít. A kurzus végén pedig közösen kidolgoztunk **egy saját városi sétát az iskola környezetében** egy választott témára.

A kurzus eredménye egy tematikus séta, amit ennek a leperellónak a hátoldalán találsz. Az iskolába érkező új diákoknak egy támpont az épület környezetének felfedezésére, amit a kurzuson résztvevő felsőbb éves diákok fognak vezetett városi séta keretében bemutatni.

Miért Városi Séták?

Épített környezetünk bemutatására a tematikus városi séta az egyik legalkalmasabb **interaktív eszköz.** Sétálás közben lehetőségünk nyílik **városi kontextusban** vizsgálni az épületeket, a helyi viszonyok pontosabb ismerete pedig új perspektívát nyit az épített örökség felfedezésére és értékelésére.

Fontos, hogy ismerjük épített környezetünket, városi séták által pedig könnyen lehet mind a helyi lakosság, mind a városban megforduló turisták figyelmét a helyi értékekre irányítani. Amint jobban megismerjük **saját épített környezetünket,** jobban fogjuk azt értékelni,

és ezáltal felelősebben és tudatosabban fogjuk ápolni városainkat.

A Városi Séták a KÉK egyik legregébbi projektje. A kezdetektől fogva fontosnak tartottuk a városi környezet bemutatását, és ezáltal a helyi lakosok mélyebb elköteleződésének elősegítését az épített környezetük iránt. Ennek kapcsán **már több mint 10 éve szervezünk tematikus, építészeti városi sétákat,** budapestiek és turisták számára egyaránt, ahol elfeledett vagy eddig nem ismert építészeti értékeket mutatunk meg a nagyközönségnek, bemutatva a várost a szecessziótól a kortárs építészetig.

Impresszum

Szerkesztette a **KÉK Városi Séták Csapata**

Dávid Dóra

Klaniczay János

Szjij Barbara

A **Toldy Ferenc Gimnázium** kurzuson résztvevő diákjai

Deák Bendegúz

Foitl Mili

Gyulavári Sára Réka

Molnár Anna

Püspök Kristóf

Sásdi Nóra

Varga Henrietta

Külön köszönet Németh György tanár úrnak a sok segítségért!

Kortárs Építészeti Központ Alapítvány

1111 Budapest, Bartók Béla út 10-12.

www.kek.org.hu

Grafika: Bodonyi Panni

Nyomda: Vareg Hungary Kft.

Fotók: Berzsák Barna

Honlap: www.varosisetak.kek.org.hu

Az programot a Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

25nka
Nemzeti Kulturális Alap

FRANKLIN LÉPCSŐ OSTROM

A Toldy Ferenc Gimnázium több mint 150 éve működik a Budai Vár alatt elterülő Vízivárosban. Az impozáns neogótikus iskolát helyiek és turisták is megcsodálják. A diákok naponta a Franklin lépcsőn közelítik meg az iskolát, amely mentén rengeteg további érdekes épületet, történetet, korszakot lehet felfedezni. Ezt a térképet követve megismerhetjük a minden nap látott épületeket, felfedezhetjük a vár egy metszetét.

1. Szent Anna-templom

Batthyány tér 7.

Stílus: barokk

A templom 1740 és 1762 között épült Hikisch Kristóf és Nöppauer Máté tervei alapján, helyén korábban egy fogadó állt. A templom érdekessége, hogy a barokkra jellemző módon kívülről hosszhasznak tűnő forma ellenére belül egy ovális centrális teret fed le a kupola. A II. világháborúban az épület fala komoly sérüléseket szenvedett, rekonstrukciója 35 évbe telt.

✘ Onnan ismered meg az 1838-as árvíz előtti épületeket, hogy 120 cm-rel mélyebben fekszenek a mai utcaszintnél

✘ A korábbi fogadós-esztergályos telektulajdonos csőre töltött puskával védte a telkét az új bevétől, az egyháztól

✘ 1952-ben le akarták bontani a templomot, hogy ne zavarja a budai panoráma csodálásában a kommunista vezetők

2. Batthyány téri Vásárcsarnok

Batthyány tér 6.

Stílus: historizáló eklektika

1902-ben adták át a Klunzinger Pál tervei szerint megépített VI.

számú Vásárcsarnokot. A téren már a középkorban is vásárokat tartottak, ez volt a Felsővásártér. A csarnok helyén régen egy postaállomás épülete állt, ahonnan Bécsbe indultak a postakocsik. Az épületet sokáig túl ormótlannak tartották a tér barokkos léptékéhez képest, de mára Vízi-város megbecsült darabja lett.

✘ A bejárat felett Budapest címe látható

✘ A csarnoknak nem volt elég vásárlója, így 1936-ban majdnem teniszcsarnokká alakították át

✘ Régen itt volt a budapesti virárgiac

3. OVH székház

Fő utca 44-50.

Stílus: szocialista modernizmus
Az Országos Vízügyi Hatóság központját 1970-1973-ban építették Dül Dezső tervei szerint, azóta különböző kormányzervek székházaként működik. Az épület helyén hat barokk, copf és klasszicista emeletes ház állt, amelyek elbontásával jöhetett létre az összevont telken a modernista irodaház. A homlokzaton előregyártott színes alumíniumpanelekkal kialakított függőfal található, az épület szerkezete monolit vasbetonból van.

✘ „...az épület mai hangvételű lett, korunk egyik legjobb középülete és jól illeszkedik a belső városképbe” – írta Cevené Harrach Erzsébet 1975-ben.

✘ Az Iskola utcai oldalon található bővítést csak 1982-ben tervezték.

✘ Dül Dezső Ybl-díjas építész, ő tervezte a Mechwart ligeti irodaházakat is.

4. Donáti utca 53. Társasház

Stílus: historizmus

A Franklin lépcső sarkán álló bérház Knabe Ignác tervei alapján épült fel 1868-ban. A historizáló bérházat a világháború után egyszerűbb formában kellett újraépíteni, de jellegzetes saroktornya a mai napig meghatározza a Franklin lépcsőn sétálók számára a látványt.

✘ Itt volt az “Első Általános Osztrák-Magyar Tisztviselő Egylet Bánya és Erdészeti Tiszt Takarékos Előlegetársulata”

✘ A bányászok nyoma a homlokzaton: csillék és csákányok

✘ A méhkas a gyűjtögetés szimbóluma, a takarékpénztárak homlokzatán gyakori jelkép.

5. Donáti utca 32. Villaépület

Stílus: klasszicizmus

Az egyemeletes klasszicista saroképületet 1822-ben ifj. Dankó József építőmester tervezte saját maga részére. Az egyszerű külső impozáns, rusztikus belsőt takar: dór oszlopokkal szegélyezett előtér vezet a belső udvarra, amelynek közepén vízmedence helyezkedik el.

✘ A házban lakott a svájci származású Cathry Ede mérnök, aki

többek között az esztergomi Mária Valéria híd építését irányította

✘ Tíz éves volt a ház, amikor egy ismeretlen építész fazekaskemencét építtetett a földszintjén Wojtha Ferenc építész tervei alapján

✘ Eredeti régi kapcsolt gerébtokos ablakai vannak, ami azt jelenti, hogy a belső szárny befelé, a külső pedig kifelé nyílik.

6. Toldy Ferenc Gimnázium

Toldy Ferenc utca 9.

Stílus: neogótika

Petschnig János, az iskola akkori rajztanára kapta a megbízást az új épület megtervezésére, melybe 1859-től költözhetek be először a diákok, köztük Hauszmann Alajos, későbbi építész is. Az épület a középkori gótikát számos formai megoldásban megidézi (csúcsíves boltozatok, csipkés tetődísz, huszártorony), és a tervező szándékát követve az észak-német téglagótika hatását mutatja.

✘ Az 1940-es évekig minden nap ágyúlövéssel jelezték a déli 12 órát, ez volt a “déli lövés”

✘ A tornacsarnok bejáratán egy ugyanolyan oroszlanos kapukilincs található, mint a főbejáraton

✘ A Budai Császári és Királyi Felső-reáliskola csak 1920-ban vette fel Toldy Ferenc, “a magyar irodalom-történet-írás atyjának” nevét

7. Toldy Ferenc u. 32-36. Társasház

Stílus: kortárs

A sokáig üresen álló telekre 2003-ban írtak ki meghívásos tervpályázatot, de az építkezés csak 2017-ben tudott elkezdődni. A ter-

vező a TNA Studio. A visszafogott téglaburkolatos ház ügyesen rímelt a Vízivárosra jellemző anyaghasználatra és léptékekre.

✘ A telek alatt egy forrás fut, ami nagyon meglepetést okozott az építkezést

✘ Régen ezen a telken álló kis faházakban tartottak kihelyezett nyelvvórákat a toldysok

✘ Reimholz Péter, az egyik építész tervező szintén a Toldyba járt

9. Egyetemi Katolikus Gimnázium

Szabó Ilonka utca 2.

Stílus: eklektika

Széchenyi György esztergomi érsek 1687-ben alapította meg a Budai Jezsuita Gimnáziumot. Az intézmény 1876 nyarán költözött be a Lippert József – az “esztergomi primási udvar főépítész” – által tervezett épületbe, amelyben ma is működik.

✘ 1953 és 1997 az iskola az építőipari szakoktatásnak adott helyet

✘ A gimnázium diákjai tartották az első színelőadásokat Budán, és itt volt az első iskolai focimeccs is

✘ Az iskola diákja volt Semmelweis Ignác, Andrassy Gyula és Eötvös József

homlokzat lezárás, a díszes timpanonok. Az épület a német neoreneszánsz jellemzőit mutatja, tengelyes homlokzatszerkesztésével, anyaghasználatával, és a belső reprezentatív terek axiális, szimmetrikus szerkesztésével.

✘ Itt lakott Csók István kétszeres Kossuth-díjas magyar festő

✘ A háborúk alatt a kerti kútból nyerték a környéken lakók a vizet

✘ A legenda szerint ez Szerb Antal Utas és holdvilág c. regényének híres helyszíne, az Ulpius ház.

10. Hilton Budapest

Hess András tér 1-3.

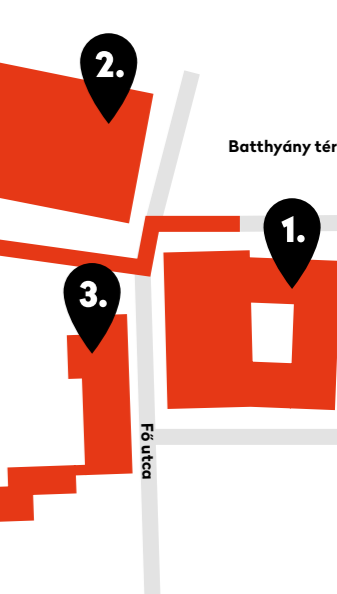
Stílus: szocialista modernizmus
Az első közép-kelet-európai Hilton szálló Pintér Béla Ybl Miklós-

8. Hunfalvy Villa

Hunfalvy utca 2.

Stílus: neoreneszánsz

A Franklin lépcső tetején található eklektikus villaépület előtt gyakran megállnak az érdeklődők. Nemhiába, homlokzatán rengeteg érdekes részletet lehet találni: a gazdagon díszített bádogborítású zárterkély, a volutás

díjas építész és Sedlmayer János műemléki tervező tervei alapján épült 1976-ban. Az épület különlegessége, hogy a középkori Szent Miklós domonkos kolostor és templom romjai, illetve az egykori 17. századi jezsuita kollégium II. világháború után megmaradt részleteit is magába foglalja.

✘ A szálloda legismertebb vendégei között találjuk Carlos Santana zenészt és Lucélia Santos színésznőt, aki az Isaura című sorozattal lett világhírű

✘ A 15. század elején épült Miklós-torony felső szintjén a 70-es évek óta a hotel 50 köbméteres víztárolója található

✘ 2016-ban a várfal külső részén sziklába vájt új bejáratot kapott az épület

